

Література

1. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. / В.Г. Швець. – К.: Знання, 2008. – 535 с.
2. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. / М.Т. Білуха. – К., 2000. – 692 с.
3. Бухгалтерский учет в зарубежных странах / Под Ф.Ф. Бутынца, Я.В. Соколова, Д.А. Панкова, Л.Л. Горещкой]. – Житомир: ЧП «Рута», 2002. – 660 с.
4. Байрам У.Р. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / У.Р. Байрам. – Сімферополь: «Видавництво «Оджакъ», 2011. – 260 с.
5. «Податковий кодекс України» від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про електронні документи і електронний документообіг» від 31.05.2005 р. № 2599-IV, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Наказ Президента України «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системі обліку та статистики» від 23 травня 1992 р. № 303 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Постанова «Про концепцію побудови національної статистики України та Державної програми переходу на міжнародну систему обліку та статистики» від 4 травня 1993 р. № 326 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Закон України «Про державну статистику» від 13.07.2000 р. № 1922-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

796.5:658

*Дарчук В.Г., аспірант,
Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Після проведення ЄВРО-2012 інтерес туристів з усього світу до України значно виріс. А це створює додаткові передумови для розвитку в'їзного туризму. Сучасні туристи стають все більш вибагливими та потребують нових відчуттів, нових вражень. Більш за все їх цікавить те, чого вони не зможуть побачити в своїй країні, або в тих країнах, які вони вже відвідали. З іншого боку, глобальною світовою тенденцією є перехід до екологічних видів продукції, до здорового образу життя. Україна ж має величезний потенціал природничих ресурсів, чарівні сільські краєвиди, унікальну самобутню культурну спадщину. Все це підкреслює актуальність розвитку в нашій державі саме сільського (зеленого) туризму, який відповідає і вимогам вибагливих туристів, і може вирішити проблеми економічного відродження селищ, які потребують інвестицій. Тому, проблемою, що потребує своєчасного рішення, є потреба в науково обґрунтованому аналізі стану розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні.

Питання розвитку екологічного, сільського, аграрного туризму досліджувалися в роботах учених: Дьорова Т.А., Кекушев В.П., Кузьменко Ю., Сергеев В.П., Степаницький В.Б., Федорченко В.К. та ін. Однак, необхідно відзначити, що у більшості опублікованих робіт автори недостатньо уваги приділяють практичним питанням дослідження розвитку саме сільського (зеленого) туризму в Україні.

У зв'язку з цим, мета цієї статті полягає у наданні науково-методичного підходу щодо визначення основних дефініцій та аналізу розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні.

В Україні існують всі передумови розвитку відпочинку в селі, які можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності в сільському середовищі з використанням природного і культурного потенціалу регіону, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, поліпшити його добробут, повніше використовувати природний і історико-культурний потенціал сільської місцевості. Справа розвитку сільського відпочинку має реальну державну перспективу і сприяє поліпшенню соціально-економічної ситуації сільської місцевості [1].

Сільський туризм існує більш півстоліття. Його батьківщиною вважається Ельзас на півдні Франції. На початку 50-х із-за збитків в сільському господарстві багато фермерів стали виїжджати в міста. Щоб зупинити міграцію, уряд Франції запропонував організувати на фермах умови для прийому туристів. А в 70-

ті роки сільський туризм одержав самостійний статус. Зараз він приносить 1 млрд. дол. прибутку до держбюджету Франції і 3 млрд. доларів – до бюджетів її регіонів. Популярний сільський туризм також в Австрії, Англії, Німеччині, Італії і Іспанії. У 1992 році ЄС провів реформу своєї Загальної сільськогосподарської політики і став цілеспрямовано виділяти гроші на його розвиток, зокрема, на будівництво сільських доріг. Адаже, за підрахунками експертів, облаштування вихідця з села в місті обходиться в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі. Також підраховано, що дохід від одного койко-місця еквівалентний доходу, який за рік приносить фермеру одна корова [2].

Розглянемо основні дефініції сільського (зеленого) туризму. Вживання терміну екологічний туризм в різних контекстах, а також все більш вхідних в моду термінів сільський туризм, зелений туризм, природний туризм, разом з великою кількістю інших словосполучень тих, що включають слово туризм, таких як пригодницький туризм, біотуризм і інших, може легко ввести в оману не тільки звичайного туриста або господаря туристичної садиби, що починає свій бізнес, але і фахівця у області охорони навколишнього середовища. Спробуємо розібратися, що ж означає екотуризм деякі супутні і, іноді, невиправдано ототожнюванні з ним поняття, що найбільш часто зустрічаються в рекламних виданнях і інших засобах масової інформації. Вперше екотуризм (ecotourism) був представлений в Африці в 1950 році, з легалізацією полювання. Ця потреба в рекреаційних зонах полювання привела до створення заповідників, національних парків і мисливських угідь. Сьогодні ці райони перетворилися на важливі, які приносять і величезний дохід. С кінця 1980-х поняття екотуризм (ecotourism), відповідальний туризм, і сталий розвиток стали переважаючими. Популярність екотуризму відображає зміна в сприйняттях туристів, зростання екологічної свідомості, і бажання більше дізнатися про навколишнє природне середовище. Екотуризм став одним з самих швидкорослих секторів індустрії туризму в світі і щорічно росте на 10-15% [3].

Загальну схему структури екологічного туризму представлено на рис. 1.

Сільський (зелений) туризм, або агротуризм, є одним з видів екологічного туризму, який останнім часом набуває поширення і продовжує активно розвиватися в багатьох європейських країнах та не є винятком і Україна [4].

У різноманітні видів туристичної діяльності, на шляху від традиційного туризму до, власне, екотуризму виникають дуже багато розбіжностей щодо межі, на якій збереження біорізноманітності, місцевих соціально-економічних благ і екологічних наслідки, можуть розглядатися як «екотуризм». Ось декілька визначень, найбільш популярних, і, на наш погляд, які найкращим чином розкривають суть екотуризму.

Екотуризм або екологічний туризм – тип туризму, що полягає у подорожах до природних недоторканих людиною та, часто, природоохоронних територій, намагаючись не здійснювати великого впливу на цю територію. Екотуризм допомагає освіті туристів та розвиває у них толерантність, дозволяє збирати гроші на заходи зі збереження території, допомагає розвитку ізольованих поселень.

Розвиток екотуризму часто розглядається як важливий засіб збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь [5].

На думку В.П. Кекушева, В.П.Сергєєва, В.Б. Степаницького. екотуризм – це туризм з екологічно значимим наповненням, специфічна форма, діяльності людей, які у спілкуванні з природою вибудовують свої відносини з нею на основі взаємної вигоди, щоб людина отримала від такого спілкування певний фізичний, інтелектуальний та емоційний запас міцності і природа при цьому не постраждала [6].

Проблеми, пов'язані з визначенням екотуризму призвели до плутанини як серед туристів, так і серед учених. Термінологічні проблеми є предметом суспільних дискусій через «greenwashing», – тенденції до комерціалізації туризму і застосування рекламних і маркетингових схем маскуючи реальне відношення корпорацій до проблем навколишнього середовища під стійкий, природно-орієнтований екологічний туризм. Зелений туризм (green tourism) має на увазі застосування в туристичній індустрії екологічних методів і технологій.

У німецькомовних країнах прикметник «екологічний» уживається вельми рідко, а найширше використовується термін «м'який туризм» (Sanfter Tourismus), або «екологічний і соціально відповідальний туризм». Цей термін, як альтернативу масовому туризму, що індустріалізував, запропонував в 1980 році Р. Юнгк. Звичайно м'який туризм протиставляється жорсткому, головною метою якого є максимізація прибутку. Для м'якого туризму пріоритетним є не тільки успішний бізнес, але і турбота про культурне благополуччя туристичних регіонів, щадне використання їх ресурсів, мінімізація збитку навколишньому середовищу.

Зелений сільський туризм (green rural tourism), особливо популярний в США і країнах Західної Європи, – відпочинок в сільській місцевості (у селах, на хуторах, в зручних селянських будинках).

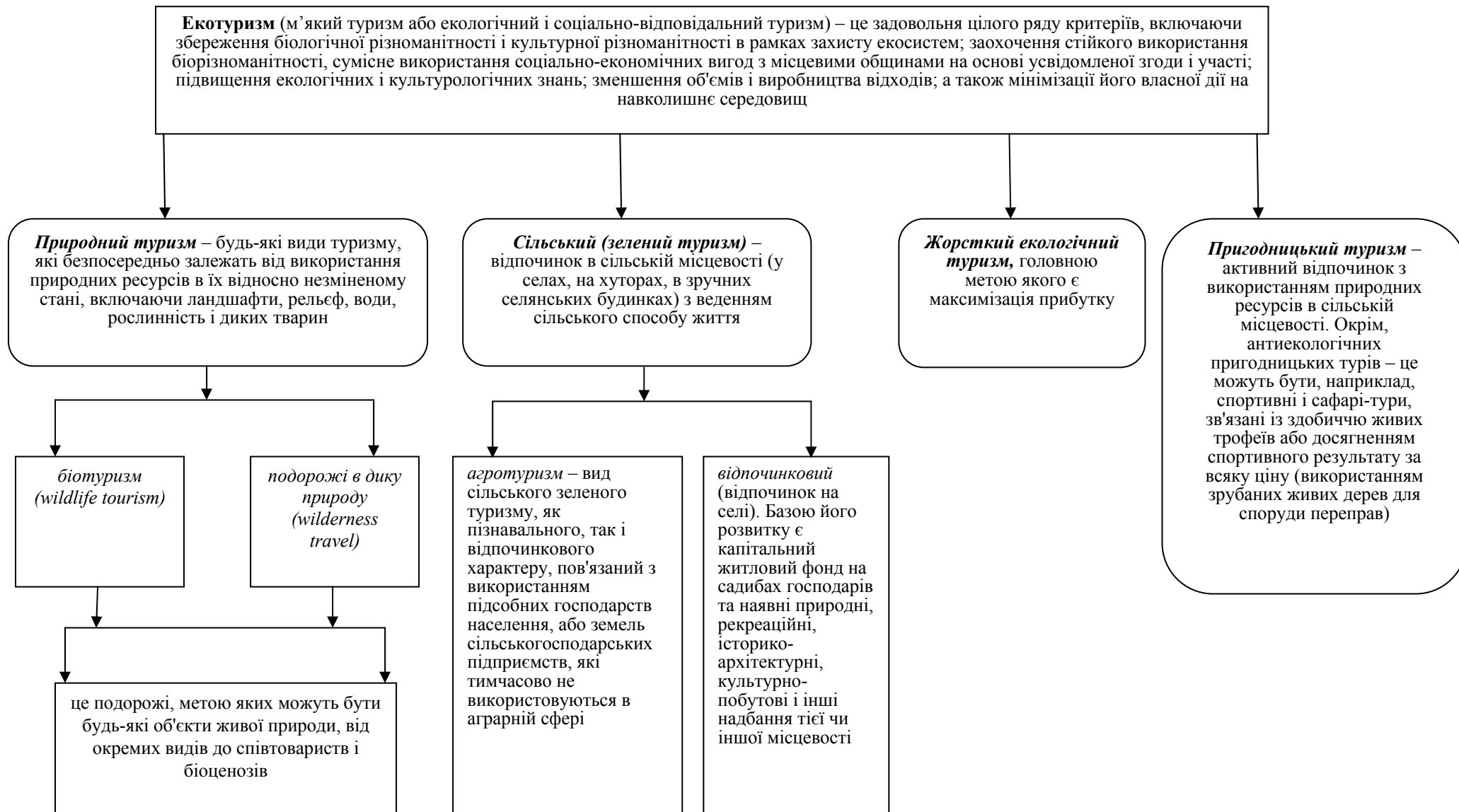

Рис. 1. Загальна схема структури екологічного туризму

*Складено за матеріалами [1- 4, 7]

Туристи якийсь час ведуть сільський спосіб життя серед природи, знайомляться з цінностями народної культури, прикладного мистецтва, з національними піснями і танцями, місцевими звичаями, беруть участь в традиційній сільській праці, народних святах і фестивалях [2].

На нашу думку, сільський (зелений) туризм – це вид туризму, що передбачає розміщення туристів у сільській садибі для відпочинку та отримання ними послуг сільського туризму; надання послуг сільського (зеленого) туризму є суспільно-корисною діяльністю, що сприяє соціально-економічному, культурному та екологічному розвитку сільської місцевості; сільський туризм не є підприємницькою діяльністю, за умови наявності у садибі не більше 10 ліжок-місць, призначених для розміщення туристів.

Україна з її величезними природними багатствами, унікальними ландшафтно-кліматичними умовами і вигідним географічним розташуванням має виключно сприятливі умови для розвитку екологічного туризму і сільського зеленого туризму. В Україні найбільший розвиток одержав сільський зелений туризм в Карпатах. Це значною мірою обумовлено природними умовами, розвиненою санаторно-курортною інфраструктурою з джерелами лікувальних мінеральних вод, наявністю відомих гірськолижних курортів, таких як Славське і Буковель, що привертають любителів зимового відпочинку.

Позитивну роль саме в становленні сільського (зеленого) туризму в Карпатському регіоні зіграв традиційно високий рівень безробіття, який примусив населення самотійно вирішувати проблеми власної зайнятості шляхом розвитку цього сектора туризму, користуючись сприятливою кон'юнктурою останніх років. Сільський (зелений) туризм у Криму одержав значно менший розвиток, ніж в Карпатах. Це пов'язано з тим, що основний потік туристів спрямовується на літній відпочинок в курортні зоні на самому побережжі, де найбільш масовим є відпочинок в приватному секторі Криму. Зимовий відпочинок в Криму поступово набуває популярності у міру покращення туристичної інфраструктури. Поступово все великої популярності набуває і сільський туризм в Криму, про що свідчить поява і активізація діяльності таких організацій як Кримська асоціація сільського зеленого туризму.

Найменше розвинений сільський зелений туризм в Східній Україні. Такі густонаселені області, як Луганська і Донецька налічують всього по одній туристичній садибі, тоді як реальний попит на замісцевий відпочинок в цих високо урбанізованих районах вельми високий і лише частково задовольняється пропозицією відпочинку на морському побережжі, або в інших регіонах [3].

Розглянемо більш детально кожен область України на наявність в ній сільського зеленого туризму, а саме кількості садиб (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Кількість та розподіл садиб за областями в Україні

№ з/п	Область	Місце знаходження садиби	Назва садиби	К-ть садиб в області
1.	АР Крим	Алушта	Двуречье	4
2.		с. Пчелиное	Страна Напеев	
3.		Байдарская долина (с. Павловка)	Лесотель «7 чудес»	
4.		Многоречье	Загублений Світ	
5.	Вінницька область	Канава	Родинне гніздо	7
6.		Комаровцы	Калиновий цвіт	
7.		Перепеличья	Медова заводь	
8.		Губник	Родинне гніздо	
9.		Бернашівка	Затишок	
10.		с. Гармаки	Родинне гніздо	
11.	с. Буша	Чарівний куточок		
12.	Дніпропетровська область	с. Славянка	Перлина степу	1
13.	Донецька область	Святогорськ	Вилла Мария	1
14.	Закарпатська область	Кострино	Заданька	21
15.		Кошельово	У Габора	
16.		смт. Чинадиево	Воробей	
17.		Хуст	Фокус	
18.		Івашковиця	Садиба «У Лісника»	
19.		Ореховица	Лісова Садиба	
20.		Синевирська Поляна	Квітка Горган	
21.		Верхній Студений	Незабудка	
22.		Верхній Студений	Затишний дім	

23.		с. Княгиня	Княгиня	
24.		с. Лумшори	Гостевой дом	
25.		смт. Межгорье	Магнолія	
26.		смт. Межгорье	Олеся	
27.		Кричево	Гуцульська хата	
28.		с. Изки	Затишна хата в Карпатах	
29.		смт. Чинадієво	Зелена садиба «Вілла де Кампо»	
30.		с. Синевир	Бокораш	
31.		с. Іза	Будинок біля озера	
32.		с. Калини	Садиба на поляні	
33.		Смерекова	Тихе життя	
34.		Воловец	Зачаровані Карпати	
35.	Івано-Франківська область	с. Ільці	Красна Хата	6
36.		смт. Печеніжин	Старжинської Ольги	
37.		м. Косів	Горянка	
38.		Татарів	Чертіж	
38.		с. Криворівня	Садиба «Там де гори...»	
39.		Пешори	Лісова хата	
40.	Київська область	с. Халеп`я	Тріпольє	12
41.		Ярове	Яровик	
42.		Дибинці	Дибинецькі карпати	
43.		с. Лютарі	Затишок	
44.		с. Гута	«Садиба отамана»	
45.		Дмитренки	Калиновий куш	
46.		с. Коряківка	У Коряківському раю	
47.		с. Дибинці	Зелений гай	
48.		Жуковці	Київські Карпати	
49.		Райковщина	Козача застава	
50.		Кодаки	Villa Gogol	
51.		Синица	Синиця	
52.	Луганська область	с. Лиман	В гостях у Лелеки	1
53.	Львівська область	Львів-Брюховичі	На узліссі	4
54.		Львів	У Домашки	
55.		с. Зубриця	Ведмежа	
56.		с. Орів урочище Цюхів	Карпатські полонини	
57.	Миколаївська область	Первомайськ	Островок	1
58.	Одеська область	Полянецьке	Відчинення	3
59.		Приморське	Куба-далеко	
60.		Шершенці	Етно-еко хата «Білочі»	
61.	Полтавська область	с.Березова Рудка	Карпатський зруб	6
62.		Довгалівка	Українські вечори у Ганни Василівни	
63.		Опішня	Лялина Світлиця	
64.		с.Березова Рудка	До Марини на гостину	
65.		Диканька	Затишна оселя	
66.		Опішня	Старий хутір	
67.	Харківська область	Печенеги	Усадьба Пушкарь	1
68.	Хмельницька область	Меджибож	Лілія	8
69.		с. Смотрич	Садиба	
70.		Цвіклівці	Катерина	
71.		с. Сокіл	Калинка	
72.		с. Сокіл	Зелена миля	
73.		с. Сокіл	Лягуна	
74.		с. Сокіл	Веселка	
75.		с. Смотрич	Світлана	
76.	Черкаська область	Залевки	Холодноярський зорепад	7

77.		Канев	Тамарине міжгір'я	
78.		Родниківка	Родниківка	
79.		Крутьки	Лісове озеро	
80.		Карашина	Наталі	
81.		с. Моринці	Тарасові шляхи	
82.		с. Моринці	Кобзарева колиска	
83.	Чернівецька область	Вижниця	Душа Карпат	1
84.	Чернігівська область	Чернігів	Біля Лісковицького озера	8
85.		Тростянець	Адоніс	
86.		Остер	Старогородка	
87.		Тростянець	У Василя	
88.		с. Андріївка	Андріївські озера	
89.		Количевка	Зачарована Десна	
90.		Свердловка	На краю світу	
91.		Хаєнки	Зелена світлиця	

Виходячи з табл. 1 можна зробити наступний висновок, що офіційно зареєстровані садиби відсутні у наступних областях: у Волинській, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Рівненській, Тернопільській, Херсонській і адміністративних центрах в Києві і Севастополі. Найбільша кількість зареєстрованих садиб знаходиться у наступних областях: Закарпатська (21), Київська (12), Хмельницька (8) і Чернігівська (8). Всього в Україні налічується близько 91 сільської зеленої садиби, це дуже низький показник в порівнянні з іншими Європейськими країнами і з урахуванням кількості сіл, сільських мешканців і великого потенціалу в розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні.

Таким чином, сільський (зелений) туризм виступає важливим чинником стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки (транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство тощо). І тому сільський відпочинок в Україні за рахунок збереження етнографічної самобутності сільських територій повинен набути національного значення, тому що: він дає поштовх для відродження й розвитку традиційної культури; можливість пізнати справжні українські традиції і нарешті, тому що етнокультура села репрезентує Україну світові й приваблює також іноземних туристів [1]. Перспективи подальших досліджень у даному напрямі є формування програми розвитку сільського (зеленого) туризму на території України.

Література

1. Перспективы развития сельского зеленого туризма в Украине. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vechervkarpatah.at.ua/publ/>
2. Как ЕС помогает развивать «зеленый» туризм в Украине. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ukranews.com/ru/article/2012/08/10/443>. Заглавие с титул. экрана.
3. Кузьменко Ю. Туризм: экологический, зеленый или сельский? Подбор туров. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ruraltourism.com.ua/?a=proturizm>.
4. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні / В.К. Федорченко, Т.А. Дворова. – К.: Вища школа, 2002. – 195 с.
5. Honey Martha Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise? Second. – С. 33. – Washington, DC: Island Press, 2008. ISBN 1597261254 ISBN 978-1597261258.
6. Кекушев В.П. Основы менеджмента экологического туризма: учеб. пособие / В.П. Кекушев, В.П. Сергеев, В.Б. Стапаницкий. – М., 2001.
7. Сільський зелений туризм: що це таке? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.agrosector.com.ua/ecotourism/about>.

Рецензент д.е.н., професор О.В. Виноградова